

KITAIBELIA	X. évf. 1. szám	pp.: 138-153.	Debrecen 2005 (2006)
------------	-----------------	---------------	----------------------

Adatok Magyarország flórájához és vegetációjához I.

CSIKY János

PTE TTK Biológiai Intézet, Növényrendszertani és Geobotanikai Tsz., H-7624 Pécs, Ifjúság útja 6., e-mail: moon@ttk.pte.hu

Az elmúlt évek nagyszabású felméréseinek kapcsán (BARTHA-KIRÁLY-MOLNÁR 2002, KIRÁLY 2003) az ország különböző tájaiban kutathattam, s ennek köszönhetően számos, jelentősnek tűnő florisztikai adatot sikerült feljegyezni. Ezek egy része csak korábbi felmérések, adatok megerősítései, mások azonban egy-egy tájra is újak lehetnek. Némely taxon esetében, a termőhelyi sajátosságok érdekessége miatt cönológiai felvételeket is készítettem. E felmérések eredményei azt bizonyítják, hogy hazánk növényvilága, függetlenül a kistájak „feltártsági fokától”, még mindig igen sok meglepetést tartogat a türelmes és körültekintő kutatók számára. E szempontból is igen időszerű és hasznos vállalkozásnak tűnt az ország teljes területén a flóra és vegetáció diverzitásának, természetességi állapotának egyidejű felmérése, amelyet a Nemzeti Kutatás-Fejlesztés Pályázatok keretében az NKFP 2002/0050-3B számú pályázat támogatott.

Anyag és módszer

Az alábbiakban listázott taxonokat a SOÓ-féle módosított rendszer szerint sorolom (HORVÁTH et al. 1995). A növények meghatározásánál leginkább SIMON (2000) munkáját vettem figyelembe, de egyes taxonok esetében egyéb külföldi és hazai munkára is támaszkodtam (DOSTÁL-ČERVENKA 1992, LÁJER 2004). A megerősített adatok tekintetében igyekeztem felkutatni a megfelelő irodalmakat, ám ennek megvalósítása, a munkák egy részének kéziartós jellege, illetve rejtettsége miatt valószínűleg nem sikerült tökéletesen.

A tájbeosztásnál a Magyarország atlasza (PAPP-VÁRY et al. 1999) című kiadvány megfelelő térképeire igazodtam, s az előfordulásokat a településhatároknak megfelelően soroltam. A cönológiai felvételek esetében a Cönológiai Referencia Adatbázis (LÁJER et al. 2003) módszertanát vettem alapul, ám a mintavételezésnél – a kvadrátméret tekintetében, a terepi adottságok miatt – az ott előírtaktól eltértem. A társulásnevek tekintetében BORHIDI (2003) legújabb munkájához igazodom. A felvételek egy részét a fajok neve után, a szövegbe ágyazva listázom, ám a több mintával (termőhely felvétellel) is rendelkező taxonok esetében az enumeráció után ezeket táblázatos formában közlöm.

Az enumerációban található rövidítések magyarázata:

BH – Budai-hegység (Dunazug-hegyvidék)
KS – Dél-Külső-Somogy (Külső-Somogy)
DMS – Dráva menti síkság
DZS – Déli-Zselic (Mecsek és Tolna-Baranyai-dombság)
I – Illancs (Bácskai-síkvidék)
KKS – Kelet-Külső-Somogy (Külső-Somogy)
KLH – Kiskunsági löszös hát (Duna-Tisza közti síkvidék)
LED – Litke-Etesi-dombság (Cserhát-vidék)
M – Mecsek-vidék (Mecsek és Tolna-Baranyai-dombság)

MTS – Mohácsi teraszos sík (Duna menti síkság)
NYKS – Nyugat-Külső-Somogy (Külső-Somogy)
PH – Pilis hegység (Dunazug-hegyvidék)
TH – Tolnai-hegyhát (Mecsek és Tolna-Baranyai-dombság)
V – Völgység (Mecsek és Tolna-Baranyai-dombság)
VEH – Velencei-hegység (Vértes-Velencei-hegyvidék)
VÉH – Vértes hegység (Vértes-Velencei-hegyvidék)
VIH – Villányi-hegység (Mecsek és Tolna-Baranyai-dombság)

Enumeráció

8020.00 *Ophioglossum vulgatum* L. – **DMS**/ Endrőc: „Babica-dűlő, erdőszéli gyeppen, erőteljes állomány”, „a Körösnye-erdőben a Dener-árok melletti gyertyános-tölgyesben, 12 tő”, Molvány: „a településtől DNy-ra, a Keleti-Gyöngyös jobb partja mentén húzódó legelőcserjésben igen nagy tömegben”, Rózsafa: „Kenderes, mezofil réten néhány tő”, Harkány (Márfa és Terehegy közt): „Hercegpusztán, juhlegelő nedves, tocsogós átmenetében, 10 tő”. Valószínűleg elterjedtebb, mint korábbi adatai alapján gondolhatnánk (vö. KEVEY-HORVÁT 2000).

8037.00 *Thelypteris palustris* Schott – **DMS**/ Siklós: „Császár-homoktól D-re fekvő, feltöltődött,

- eltözegekedett egykori Dráva mederben, igen nagy tömegben”. A társulási viszonyokról az alábbi *Caricetum acutiformis* felvétel tájékoztató: időpont: 2004.07.03., kvadrátméret: 4 m², tszf. magasság: 93 m, E1 borítás: 100%, E1a magasság: 180 cm, E1b magasság: 150 cm, E0 borítás: 0,1%, E0 magasság: 5 cm, növényzet teljes borítása: 100%, vízviszonyok: nedves talaj (tözege), skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Carex acutiformis*: 4, *Thelypteris palustris*: 4, *Stachys palustris*: 2, *Calystegia sepium*: 2, *Lycopus europaeus*: 2, *Symphytum officinale*: 1, *Iris pseudacorus*: 1, *Galium palustre*: +.
- 8038.00 *Gymnocarpium dryopteris* (L.) Newman – **M/** Mánfa: „Meleg-mány (365 m) csúcs alatt, az aszfaltút feletti bükkös irtásban, szobányi telepet alkot”; **LED/** Nógrádszakál: „a Páris-patak szurdokában, kisebb telep”. A mecseki állomány jelentőségét növeli az a tény, hogy a faj korábbi adatai csak egy-két töre vonatkoztak (vö. KEVEY-HORVÁT 2000).
- 8039.00 *Gymnocarpium robertianum* (Hoffm.) Newman – **NYKS/** Somogyeszi: a Gesztenye Kastélyhotel K-i kitérségű támfalán, néhány satnya tő”; **KKS/** Bedegkér: „a templom előtti, Ny-i kitérségű támfalon, igen nagy mennyiségben”; **BH/** Pilisszentiván: „a Duna-Ípoly Nemzeti Park bemutatóházának udvarán, a pince falán, bőven”. **LED/** Nógrádszakál: „Rárópuszta, szubmontán bükkösben, kifordult bükk helyén, sziklás talajon a telkek felett, egyetlen tő”.
- 8046.00 *Polystichum aculeatum* (L.) Roth – **LED/** Nógrádszakál: „a Beszterce-patak jobb partja feletti sziklás horhosban, a település végében, néhány tő”; Karancseszki: „a Nagy-Hallgató alatti, erdei fenyővel beültetett horhosban, kb. 10 tő”; **DMS/** Siklós: „Sömlénytől DK-re, telepített feketefenyvesben”, „Töröktemető, telepített fenyvesben”; Kétújfalu: „a Kétújfalu és a Teklafalu vasúti megálló közötti telepített fenyvesben”; Endrőc: „Köröscsönyepusztától Ny-ra, a Köröscsönye-csatorna bal partján, telepített fenyvesben, néhány tő”; **V/** Bikal: „a Hiljai-hegy (260,6 m) és a település közötti völgyben, degradált gyertyános-tölgyesben, kisebb populáció”; Nagyhajmás: „Nemerőpuszta, az északias lefutású horhosban és telepített fenyőkegyes erdőben, néhány tő [CSIKY J. és TÓTH I. Zs. adata]”; **I/** Kunfehértó: „Holdrutás-erdőben, egyetlen, igen kicsiny termetű egyed, akácfa tövében, *Dryopteris dilatata*, *D. filix-mas* és *D. carthusiana* társaságában”. A Dráva menti síkon ritka (vö. KEVEY-HORVÁT 2000).
- 8048.00 *Polystichum setiferum* (Forskál) Woyнар – **DMS/** Siklós: „Sömlénytől DK-re, telepített feketefenyvesben”; Kétújfalu: „a Kétújfalu és a Teklafalu vasúti megálló közötti telepített fenyvesben”; Endrőc: „Köröscsönyepusztától Ny-ra, a Köröscsönye-csatorna bal partján, telepített fenyvesben, néhány tő”; **V/** Döbrökőz: „Döbrökői-erdő, horhosban, néhány tő”. A területen ritka (vö. KEVEY-HORVÁT 2000).
- 8051.00 *Dryopteris pseudo-mas* (Wollaston) Holub et Pouzar – **DMS/** Siklós: „Császár-homoktól ÉNy-ra, a Lanka-főcsatorna mentén, telepített erdeifenyvesben, néhány fejletlen tő”, „a Sömlénytől DK-re, telepített feketefenyvesben, erőteljes példányok”; Kétújfalu: „a Kétújfalu és a Teklafalu vasúti megálló közötti telepített fenyvesben, néhány erőteljes tő”. Mindhárom előfordulás jól mutatja, hogy a Dráva menti síkon a szubatlantikus karakterrel bíró páfrány – a megfelelő szubsztráton (savanyú homok) – a „Barcsi Borókásban” tapasztaltakhoz hasonlóan megtalálja életfeltételeit, még a csapadékban szegényebb, kontinentális elemekben gazdagabb, ún. Nyárad-Harkányi síkon is. A Dráva menti síkra és a Dél-Alföldre új faj.
- 8052.00 *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H. P. Fuchs – **BH/** Pilisszentiván: „a Hungáriatelep és az Istvánakna közötti akácosban, néhány tő”. A hegységben igen ritka.
- 8053.00 *Dryopteris dilatata* (Hoffm.) A. Gray – **DMS/** Siklós: „Császár-homoktól ÉNy-ra, a Lanka-főcsatorna mentén, telepített erdeifenyvesben”, „Sömlénytől DK-re, telepített feketefenyvesben”; Harkány: „a település Ny-i szélén, a Terehegyi-víz jobb partján elterülő telepített fenyvesben, a szeméttelép közelében, igen nagy egyedszámban”; Kétújfalu: „a Kétújfalu és a Teklafalu vasúti megálló közötti telepített fenyvesben”; Endrőc: „Köröscsönyepusztától Ny-ra, a Köröscsönye-csatorna bal partján, telepített fenyvesben, erős populáció”; Merenye: „Medgyes, égeres és *Fraxinus angustifolia*-s erdőekben, szórványos”; **V/** Bikal: „a Hiljai-hegy (260,6 m) és a település közötti völgyben, degradált gyertyános-tölgyesben, telepített fenyvesben, néhány tő”; Nagyhajmás: „Nemerőpuszta, az északias lefutású horhosban és telepített fenyvesben, néhány tő”. Telepített fenyvesekben, nedves, lápos erdőben a Dráva menti síkon elterjedt (főként homokon), bár korábbi felmérések szerint ritkának tűnik (vö. KEVEY-HORVÁT 2000, KEVEY 2001).
- 8056.00 *Marsilea quadrifolia* L. – **DMS/** Siklósnagyfalu: „Cseri-dűlő”. Hat leveles hajtás (teresztris alak), erősen elfüvesedett, legelőként, kaszálóként használt tocsogós, vízállásos helyen. Hazánkban igen ritka faj, amelynek legközelebbi előfordulását a Duna mellől ismerjük (KEVEY in KEVEY et al. 1992). Korábbi, mintegy 100 éves dráva-síki adata a mai Horvátország területéről (HORVÁT 1942), egy későbbi (BOROS Ádám 1943-as gyűjtése) Sellye mellől való (MOLNÁR-PFEIFFER 1999). Az újonnan megtalált populáció hazánk (eddig kimutatott) legdélibb állománya.
- 8057.00 *Salvinia natans* (L.) All. – **DMS/** Gordisa: „a Harkányi-erdő D-i csücskében lévő feltöltődött,

- eltözegekedett mederben". A termőhely társulásviszonyairól az **1. táblázat** nyújt tájékoztatást (*Typhetum angustifoliae*).
- 8.00 *Eranthis hyemalis* (L.) Salisb. – **DMS/** Szentlőrinc: „Alsó-mező-dűlő, telepített égeresben, nyárasban nagy tömegben, főként az erdő szélén”, Magyartelek: „Temető-dűlő, a temetőtől a mezsgyéken keresztül a fiatal, a Vályogvető-árok mentén kialakult, *Acer campestre*, *Ulmus minor*, *Padus avium* uralta mezofil erdőig”. KEVEY Balázs (ex verb.) szerint a szentlőrinci állományról herbáriumi példányok alapján HORVÁT A. O-nek is volt tudomása, de ismeretei szerint az állomány elpusztult. Mindkét esetben kivadulásról és természetközeli termőhelyeken történő megtelepedésről lehet szó.
- 25.00 *Hepatica nobilis* Mill. – **DMS/** Nemeske: „a Gyöngyös és a Keleti-Gyöngyös torkolatában lévő erdőben, *Cerastium sylvaticum*, *Ruscus aculeatus* társaságában, erős állomány”, **V/** Bikal: „a Hiljai-hegy (260,6 m) és a település közötti völgyben, degradált gyertyános-tölgyesben, kisebb foltokban”, Döbröcköz-Kurd: „Döbröcközi-erdő”, „Csalános” (foltokban), Nagyhajmás: „Német-hegyi-erdő (szórványos)”, Gerényes: „Füsti-erdő (ritka)”. A Dráva menti síkon már viszonylag ritka faj, korábban csak egyetlen helyről, Kisdobszáról említik (KEVEY-HORVÁT 2000).
- 288.00 *Trigonella monspeliaca* L. – **M/** Pécs: „Flóra-pihenő, néhány tő”. Több, mint 100 éve nem került elő (HORVÁT 1942); **KKS/** Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvölgyek másodlagos löszgyepjeiben, a löszfal alatt, kisebb állomány”. Somogyra új.
- 295.00 *Medicago arabica* (L.) Huds. – **DMS/** Harkány: „Strand előtti parkoló”; **M/** Pécs: „Magyarürögi templom”, „Éger-völgy”, „Csárdakörnyék, Süvegdomb”, „Úránváros parkjaiban”, Cserkút: „a falu utcáin és üdülőkertjei mentén az erdőszélékig mindenfelé tömeges”, Orfű: „az Orfűi-tó feletti nyaralók és a főút melletti járdák mentén”, Pécsvárad: „a település központjában, a főút mentén”; **VIIH/** Nagyharsány: „a temető alatti utcákon”, Siklós: „a várdombon igen elterjedt, sokszor a *Ranunculus psilostachys* társaságában”. Szőlők, települések (főként zöldövezetekben) mezsgyéin, útszélein a Mecsektől D-re bárhol felbukkanhat. PÁL (2002) korábbi adataihoz képest jóval elterjedtebb, gyom jellegű növény.
- 297.00 *Medicago rigidula* (L.) All. – **M/** Pécs (Magyarürög): „Éger-völgy, a település határában, erős állomány”. A hegységben igen ritka, csak néhány, régebbi előfordulása ismert (vö. KEVEY-HORVÁT 2000).
- 311.00 *Trifolium retusum* L. – **M/** Cserkút: „a település keleti szélén, a kék négyező turistaút melletti lapos parlagon, bőven”.
- 345.00 *Astragalus excapus* L. – **KLH/** Szentkirály: „Fekete-halom, a meglehetősen alacsony, kb. 5 m magas kunhalom É-ÉK-i oldalán, viszonylag jó, természetközeli állapotú *Salvio-Festucetum rupicolae* gyepeben (*Aegilops cylindrica*, *Agropyron pectinatum*, *Asperula cynanchica*, *Filipendula vulgaris*, *Viola ambigua*, *Taraxacum laevigatum*, *Gagea pusilla*, *Medicago falcata*, *Nonea pulla*, *Plantago media*, *Potentilla arenaria*, *Thymus glabrescens*, *Salvia nemorosa*, *S. pratensis*, *Festuca rupicola*, *Rosa rubiginosa*, stb.), kb. 15 tő”. A gyepeket, a közeli tanya tulajdonosa szerint kaszálják, néha legeltetik, de alkalmanként le is égetik. A virágzó egyedek pontos határozását dr. KOVÁCS Éva és MÁTÉ András (KNPI) végezte.
- 347.00 *Astragalus asper* Wulf. – **TH/** Tolnanémedi: „az Öreg-hegytől É-ÉNy-i irányban fekvő gyepekben, cserjésekben igen elterjedt, különösen az egykori földvár környékén”, Pincehely: „a település K-i felében, a Nagyszékely felé vezető műút mindkét oldalán, illetve az erről D-i és K-i irányban leágazó földút mentén, másodlagos löszgyepekben, mezsgyéken, cserjésekben igen elterjedt”, Miszla: „a Pincehelyt és Mislát összekötő földút mentén, mezsgyéken, másodlagos löszgyepekben, legelőcserjésekben szórványos”; **KLH/** Szentkirály: „Olasz-dűlő, Szolnoki-dűlő, mezsgyéken, gabonatóblák szegélyében szórványos, néhol, a térségben igen elterjedt *Agrostemma githago* L. társaságában tömeges”. A Duna-Tisza közén szegetális gyom is lehet.
- 378.00 *Vicia lutea* L. – **DKS/** Szakály: „Kapos Völgye Tsz Víztárolója (Pankai-ér mentén) és Úrgevárpuszta közötti löszvölgyekben, másodlagos löszgyepekben, bőven”. A társulási viszonyokról az alábbi, kissé degradált *Euphorbio-Brachypodietum* felvétel tájékoztat: időpont: 2004.06.08., kvadrátméret: 16 m², kitettség: 270°, meredekség: 20°, tszf. magasság: 125 m, E1 borítás: 95%, E1a magasság: 100 cm, E1b magasság: 30 cm, E0 borítás: 0%, növényzet teljes borítása: 95%, skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Brachypodium pinnatum*: 3, *Festuca rupicola*: 3, *Thymus pannonicus*: 3, *Filipendula vulgaris*: 2, *Avenula praeusta*: 2, *Eryngium campestre*: 2, *Galium verum*: 2, *Medicago falcata*: 2, *Plantago media*: 2, *Salvia pratensis*: 2, *Vicia lutea*: 2, *Achillea collina*: 1, *Chrysopogon gryllus*: 1, *Coronilla varia*: 1, *Euphorbia seguierana*: 1, *Koeleria cristata*: 1, *Lotus corniculatus* subsp. *hirsutus*: 1, *Pimpinella saxifraga*: 1, *Agrimonia eupatoria*: +, *Arrhenatherum elatior*: +, *Crataegus monogyna*: +, *Dactylis glomerata*: +, *Lathyrus tuberosus*: +, *Medicago lupulina*: +, *Trifolium montanum*: +, *Veronica prostrata*: +, *Carlina vulgaris*: r, *Daucus carota*: r, *Hypericum perforatum*: r, *Picris hieracioides*: r, *Vicia angustifolia*: r. PÁL (2003) véleménye szerint a „Mecsek és Tolna-Baranyai domvidéken” Baranyától északra ezidáig nem volt ismert.

- 382.00 *Vicia narbonensis* subsp. *serratifolia* (Jacq.) Arc. – **DMS/** Királyegyháza: „Alsó-mező-dülő gabonátáblájának szegélyében, néhány tő”; **M/** Komló: „Sikonda–Bak-cser, a műút mentén néhány tő”. A Dráva menti síkságon ritka (HORVÁT 1942), szeptális gyomként fellépő faj.
- 393.00 *Lathyrus aphaca* L. – **M/** Orfű: „Abaligeti elágazó alatti szerpentin mentén, valamint a Pécsi-tó és az Orfűi-tó közötti degradált mocsárreáten, a Mecsekrákosra vezető aszfaltúttól DNy-ra, igen nagy mennyiségben”, Komló: „Sikonda–Bak-cser, néhány tő”.
- 399.00 *Lathyrus sphaericus* Retz. – **M/** Pécs: „Magyarürög, Éger-völgyi-parkerdő, Ó-hegy, Régi-lőtér, Patacs”, Cserkút: „Szőlőhegy, Dulimán-dűlő, Jakab-hegy TVT, Kerekesdűlő, a kék háromszög és a kék négyszög túristaut mentén”; **VEH/** Nadap: „Csúcsos-hegy (BOTTA-DUKÁT Z. és CSIKY J. adata)”.
- 465.00 *Cornus mas* L. – **DMS/** Majs: „Majsi-Nagy-erdő D-i csücskében, tölgyes szegélyében”. A Dráva menti síkságon kifejezetten ritka.
- 655.00 *Erodium ciconium* (L.) L’Hérit. – **KKS/** Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő, a főúttól D-re eső löszvölgy másodlagos löszgyepjeiben, nagyobb mennyiségben”. Véleményem szerint országosan is igen megritkult fajról van szó.
- 664.00 *Euphorbia maculata* L. – **PH/** Pilisvörösvár: „a vasútállomáson, a rakodó tetején, tömeges”. Az egész országban terjeszkedik, kiirtása (nagy magtermelés, elfekvő, a repedésekbe simuló hajtások) kifejezetten nehéz feladat.
- 687.00 *Callitriche cophocarpa* Sendtn. – **DMS/** Siklós: „Sömlénytől DK-re, telepített feketefenyvesben található földút pocsolyáiban, nagy tömegben, a kiszáradt részekben terjesztis alakok is”, Kisharsány: „Sáripusztától D-re, a csatornában, nagy tömegben”. A termőhely társulástani körülményeire utaló felvételek a **2. táblázat**ban szerepelnek.
- 708.00 *Vinca herbacea* W. et K. – **TH/** Tolnanémedi: „az Öreg-hegy melletti egykori földvár Kapos folyó felé néző peremén, gyepekben, *Ulmus minor*-os cserjésekben, tömeges”; **KKS/** Regöly: „Dádpusztá vadaskertjének Magyar alja felé eső napfényes erdeiben, tömeges (BABAI D.–BARÁTH K.–CSIKY J. adata)”. A Mezőföld felől Somogyország irányába fokozatosan eltűnő faj (vö. FARKAS 1999).
- 731.00 *Anchusa barrelieri* (All.) Vitm. – **KKS/** Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvölgyek cserjésedő löszgyepjeiben, négy tő”. Somogyra új.
- 763.00 *Ajuga laxmannii* (L.) Benth. – **KKS/** Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvölgyek cserjésedő és másodlagos löszgyepjeiben, erős populációk”. Somogyra új.
- 879.00 *Scrophularia scopolii* Hoppe – **DMS/** Endrőc: „a falu K-i végében húzódó, É-D-i irányú, a Dener-árokba torkolló csatorna mentén, 1 tő”. Tésenfő: „a Fekete-víz bal partján, a Tormás-telek feletti részen, *Panicum miliaceum*-os egyéves parlagon, igen nagy tömegben (ismereteim szerint ez a populáció hazánkban a faj legdélibb, biztos, pontos lelőhelyadattal rendelkező állománya [0174/4])”, Gerde: „Keserű, akácós erdőszélben, a település DNy-i határában, néhány tő”, Rózsafa: „Kenderes, akácós fasorokban, útszéli töviskesben, szántóföld peremén, erős populációk”, „Bodorfai kastély parkjában, néhány tő [BARÁTH K., KENTZLER E., PÉNZES Á. adata]”, Molvány: „Bulgárház, a műút árkaiban, néhány tő”, Szigetvár-Hobol: „az Almás-patak jobb partján, a töltés külső oldalán, a hoboli temető környékén, néhány tő”, Sumony: „belvizes szántón, a településtől É-ra, *Kickxia spuria*, *K. elatine* társaságában, néhány fiatal tő”, „a halastavak körüli útmenti, üde, zavart gyepekben [LENGYEL A. adata]; **M/** Orfű: „a Szuadó-völgyből eredő patak jobboldali árokpartján, a település házai között, néhány tő”, Mánfa: „a Nagy-Mély-völgy Kőlyuk alatti szakaszán, *Petasites hybridus*-os magaskórósban, szórványos”, „Dóczyalmom, a kertek előtti gyepekben, néhány tő”, „a település árkaiban, a Magyarszék felé vezető főút mentén, néhány tő”, „a Baranya-csatorna hídjánál a mederben (az Árpád kori templom előtt), degradált *Glycerio notatae-Catabrosetum aquaticae*-ban, néhány tő”, Pécs: „Vörös-hegy, a kék túristaut mentén, néhány tő [9874/4]”, Hosszúhetény: „Völgyi-rétek, a patak szélén *Junco inflexi-Menthetum longifoliae* fragmentumokban, néhány tő”. Az utóbbi lelőhely termőhelyi viszonyairól (intenzíven kezelt marhalegelő) az alábbi felvétel tanúskodik: időpont: 2004.06.02., kvadrátméret: 1 m², tszf. magasság: 320 m, E1 borítás: 100%, E1a magasság: 70 cm, E0 borítás: 0%, növényzet teljes borítása: 100%, skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Juncus inflexus*: 4, *Lysimachia nummularia*: 3, *Holcus lanatus*: 2, *Glechoma hederacea*: 2, *Mentha longifolia*: 2, *Epilobium hirsutum*: 2, *Potentilla anserina*: 2, *Potentilla reptans*: 1, *Festuca pratensis*: 1, *Ranunculus acris*: 1, *Veronica chamaedrys*: 1, *Carex hirta*: +, *Cerastium fontanum*: +, *Daucus carota*: +, *Galium aparine*: +, *Ranunculus repens*: +, *Scrophularia scopolii*: +, *Geranium columbinum*: r, *Urtica dioica*: r. Megjegyzésre érdemes, hogy az újabban megtalált dráva-síksági egyedek, de a mecseki populációk egy része is, már április-májusban virágzik. Véleményem szerint a faj napjainkban, a korábbi publikációkban megállapítottakkal szemben (KEVEY-KIRÁLY 2002) elsősorban zavarástűrő, „gyomjellegű” növény, amely a kedvező fényviszonyok hatására szaporodhat el (félárnyék-félnapfény növény). Megfigyeléseimet az is alátámasztja, hogy a teljes

- napfénynek kitett egyedek is vitálisak, jó növekedésűek, ám korábban virágoznak és hoznak termést. Legutóbbi megítélés szerint a *Scrophularia scopolii* bolygatott üde és félüde erdők növénye (KEVEY-KIRÁLY I.c.), amely megállapítás a szerzők enumerációja alapján meggyőzőnek tűnhet, hiszen a mintegy 100 előfordulási adatnak egynegyede köthető biztosan nyílt (zavart) termőhelyekhez (a többi nagyrészt erdei, erdőszéli előfordulás). Ez a jelenség azonban abból is adódhat, hogy a botanikusok (főként az erdőkutatók) többsége a zavart és nem természetközeli vegetációtípusokat általában elkerüli (de legalábbis célzottan nem keresi fel), s ennek köszönhetően az előfordulási adatok többnyire a természetközeli élőhelyekről származnak. Elképzelhetőnek tartom azonban, hogy korábban (pl. tölgy és bükk kor), amikor a zárt erdők még dominánsak voltak hazánkban, e görvélyfű leginkább erdei lékfaj és erdőszéli elem lehetett. Azt is feltételezem, hogy országunk különböző tájegységeiben különböző preferenciával jellemezhető e növény, így napjainkban, a Dél-Dunántúlon zavarástűrőse, félnapfény növény jellege kihangsúlyozandó. Fenti, egyébként a KEVEY-KIRÁLY (I.c.) szerzőpáros által sorolt lelőhelyszám mellett igen szerény mennyiségnek tűnő adataim figyelembe vételével már a hazai adatok egyharmada származik zavart, nyílt termőhelyekről. Mindez annak is köszönhető, hogy terepfelméréseim során nem autóval, hanem gyalogosan és biciklivel közlekedtem, így nemcsak a természetközeli, de a bolygatott (sokszor áthatolhatatlannak tűnő) termőhelyek (pl. mezőgazdasági táblák, csatornák, „özönnövény-tengerek”) is keresztezték utamat.
- 884.00 *Lindernia dubia* (L.) Pennell – **DMS/** Siklós: „Sömlénytől DK-re, telepített feketefenyvesben található földút mentén”, Márfa-Kovácskida: „a Kis-megye-köz Ny-i, erdőszéli útja mentén, pocsolyákban”
- 942.00 *Orobanche arenaria* Borkh. – **TH/** Hőgyész: a Hőgyész–Szakály–Diósberényi kereszteződéstől K-re eső löszfal feletti másodlagos löszgyepben, néhány tő”.
- 1024.00 *Thlaspi alliaceum* L. – **DMS/** Királyegyháza: „Körtélyesi-dűlő legelőjét átszelő vízelvezető árok mentén, kisebb csoportokban”. A Dráva menti síkságra nézve új faj.
- 1056.00 *Cardamine flexuosa* With. – **M/** Mecsekrákos: „Nagy-kő-oldal, a patak medréből kiálló mohos mészkősziklán, néhány tő”, Pécs: „Farkas-forrás, a patak menti forrásgyepben *Veronica montana*, *Carex strigosa*, *C. remota*, *C. pendula* társaságában, egyetlen tő”. A Mecsekre új.
- 1128.00 *Viola montana* L. – **LED/** Karancskeszti: „Völgyfői-patak felső folyásánál, akácokban vezető út mentén”. A dombságra nézve új faj.
- 1135.00 *Elatine alsinastrum* L. – **DMS/** Siklósnagyfalu: „Cseri-dűlő”. Nagy mennyiségben, többféle termőhelyen, pl. *Caricetum ripariae*-ban: időpont: 2004.07.02., kvadrátméret: 4 m², tszf. magasság: 93 m, E1 borítás: 90%, E1a magasság: 180 cm, E1b magasság: 100 cm, E0 borítás: 0%, növényzet teljes borítása: 90%, vízviszonyok: 10-30 cm (10% nyílt vízfelület), skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Carex riparia*: 4, *Phalaroides arundinacea*: 3, *Lythrum salicaria*: 2, *Alopecurus pratensis*: 2, *Galium palustre*: 1, *Elatine alsinastrum*: 1, *Ranunculus repens*: 1, *Alisma lanceolatum*: +, *Carex hirta*: +, *Potentilla reptans*: +, *Lysimachia nummularia*: +. Korábbi, csaknem 100 éves adata Sellye mellől való (HORVÁT 1942), a közeli Belső-Somogyban elterjedtebb (MOLNÁR–PFEIFFER 1999).
- 1137.00 *Elatine hungarica* Moesz – **DMS/** Siklósnagyfalu: „Cseri-dűlő”. Viszonylag kis mennyiségben, erősen elfüvesedett tocsogós, vízállásos helyen (pl. *Marsilea quadrifolia*, *Elatine alsinastrum*, *Peplis portula* társaságában). Ennek az iszaplakó fajnak a Dunántúlon alig van adata, az Alföld Tisza környéki (főként a tiszántúli) területein azonban igen nagy tömegben léphet fel (MOLNÁR–PFEIFFER 1999).
- 1179.00 *Legousia speculum-veneris* (L.) Chaix – **BH/** Pilisjászfalu: „a Kis-Somlyó É-i felében, a *Phlomis tuberosa*-s cseres-tölgyes erdő DNY-i szélén, a fenyő és tölgy csemetékkal frissen beültetett, bolygatott lejtősztyeppben, néhány tő, a piliscsévi elágazóban elterülő homoki parlagokon, *Filagini-Vulpium*-ban és *Brometum tectorum*-ban, szórványos”; **DMS/** Drávacsepely: „a főút és a vasút között, a település felé vezető bekötőúttól ÉK-re fekvő alacsony búzatáblában, néhány tő”.
- 1283.00 *Senecio integrifolius* (L.) Clairv. – **I/** Kunfehértó: „Figura-erdő környéki idős, erdei fenyővel felülültetett (?) borókás-nyárasban, kb. 10 tő”.
- 1299.00 *Senecio doria* L. – **DKS/** Szakály: „Ürgepusztá feletti, a műút K-i felén található víztároló alatti másodlagos löszgyep és mocsárrét átmenetében”, **V/** Mekényes: „Fartal-domb alatti völgy Ny-i kitettségű oldalában, másodlagos gyeppben, néhány tő (CSIKY J.-TÓTH I. Zs. adata)”.
- 1323.00 *Cirsium brachycephalum* Jur. – **DMS/** Beremend: „Jeszeniktanyától D-re fekvő mocsaras réteken, erdőszéleken”, Illocska: „Szarilócsec nádas, magassásos mocsaraiban [BODÓ J., PÁL R. adata]”, **KLH/** Szentkirály: „a Balla-csatorna, a Szél-halmi-dűlő környékén mocsaras, szikes termőhelyeken, igen nagy tömegben”.
- 1334.00 *Serratula radiata* (W. et K.) M. B. – **BH/** Pilisjászfalu: „a Kis-Somlyó tetején, a bánya közvetlen peremén, molyhos tölgyes bokorerdőben, néhány tő”.
- 1368.00 *Tragopogon floccosus* W. et K. – **I/** Kunfehértó: „Figura-erdő környéki idős, erdei fenyővel

- felülültetett (?) borókás-nyáras tisztásain, néhány tő”.
- 1391.00 *Sonchus palustris* L. – **DMS/** Siklós: „Császár-homoktól D-re fekvő, feltöltődött, eltözegeedett egykori Dráva mederben”. A siklói állomány termőhelyi viszonyairól az alábbi felvétel tájékoztat: *Caricetum acutiformis*, időpont: 2004.07.03., kvadrátméret: 4 m², tszf. magasság: 93 m, E1 borítás: 100%, E1a magasság: 300 cm, E1b magasság: 150 cm, E0 borítás: 0,1%, E0 magasság: 5 cm, növényzet teljes borítása: 100%, vízviszonyok: nedves talaj (tözege), skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Carex acutiformis*: 5, *Mentha aquatica*: 4, *Thelypteris palustris*: 3, *Stachys palustris*: 2, *Calystegia sepium*: 2, *Iris pseudacorus*: 1, *Sonchus palustris*: +.
- 1398.00 *Crepis pulchra* L. – **KLH/** Szentkirály: „a Peitsik-ér jobb partján, a magasfeszültségű vezeték környékén, néhány tő”; **KKS/** Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvolgyek másodlagos löszgyepjeiben *Carthamus lanatus* társaságában, szórványos”.
- 1436.00 *Montia fontana* subsp. *minor* (C.C. Gmel.) Sch. et M. – **M/** Cserkút: „Kerekesdülő”, „a kék háromszög és kék négyszög túrsitaút mentén”; Pécs: „Régi-lőtér”. Igen nagy tömegben, a hóolvadások és a nagyobb esők után a földutak, ösvények környékén kialakuló ideiglenes vízfolyások mentén. Korábbi, több mint 40 éves, Boros Ádámtól származó adata a Jakab-hegyről, Cserkút környékéről való (MOLNÁR–PFEIFFER 2000). A hazai irodalmi adatokkal szemben már márciustól nyílik, májusban többnyire termésben, július végére eltűnik [vö. MOLNÁR–PFEIFFER (2000), MOLNÁR (2002)]. A termőhelyi viszonyaira utaló felvételek a **3.** (*Cypero-Juncetum bufonii* jellegű állományok) illetve a **4. táblázatban** (*Nardo-Molinietum sieglingietosum* jellegű állományok) kerülnek bemutatásra.
- 1512.00 *Spergula pentandra* L. – **M/** Cserkút: „Kerekesdülő”, „a kék háromszög és kék négyszög túrsitaút mentén, néhány tő”. Említésre méltó, hogy a jakab-hegyi homokkő felszínek és a belső-somogyi homoki flóra több növény előfordulásával, mint ahogy azt BOROS Ádám és HORVÁT A. Olivér (in HORVÁT 1942) is megjegyzi, hasonló termőhelyi viszonyokra, növényföldrajzi kapcsolatokra utal. A *Spergula pentandra*-n kívül ilyen még pl. a *Sphagnum* spp., *Lycopodium clavatum*, *Asplenium adiantum-nigrum*, *Agrostis canina*, *Aira* spp., *Aphanes arvensis*, *Carex paniculata*, *Chrysopogon gryllus*, *Filago* spp., *Gratiola officinalis*, *Herniaria* spp., *Holcus mollis*, *Jasione montana*, *Juncus conglomeratus*, *Molinia arundinacea*, *Montia fontana*, *Pulsatilla pratensis* subsp. *nigricans*, *Sieglingia decumbens*, *Veronica dillenii*, *Vulpia myuros*, stb. Régi, meg nem erősített adatok alapján a *Corynephorus canescens* is. Ezek a növények a Mecsekben másutt hiányoznak, vagy többnyire igen ritkák.
- 1589.00 *Lysimachia punctata* L. – **DMS/** Harkány: „Harkányi-erdő, homokon fejlődő nyílt, száraz tölgyesben, szórványos”. Hazánk síkvidéki területein igen ritka, a Dráva menti síkságra új faj.
- 1634.00 *Urtica kioviensis* Rogowitsch – **DMS/** Gordisa: „a Harkányi-erdő D-i csücskében lévő feltöltődött, eltözegeedett mederben”. A termőhely társulásviszonyairól az **1. táblázat** felvételei tájékoztatnak.
- 1683.00 *Stratiotes aloides* L. – **DMS/** Gordisa: „a Harkányi-erdő D-i csücskében lévő feltöltődött, eltözegeedett mederben”. A termőhely társulásviszonyairól az **1. táblázat** nyújt tájékoztatást.
- 1738.00 *Lilium martagon* L. – **DMS/** Siklós: „Töröktemető, erdőszélen, szórványos”, Beremend: „Beremendi-erdő, egyetlen tő, nyiladékbán”.
- 1722.00 *Allium ursinum* L. – **DMS/** Nagyharsány: „a településtől DK-re, a főúttal párhuzamosan elterülő erdőben, néhány tő”.
- 1755.00 *Muscari botryoides* (L.) Mill. s. l. – **DMS/** Drávacsehi: „a település Ny-i végében, kisebb kocsányos tölgy elegendő akácokban, tömeges”, Drávaszerdahely: „a település Ny-i (Drávacseppellyel közös) határán, a csatorna mentén, a műút kanyarja alatt fekvő tölgyeleges erdőben, tömeges”, Harkány: „Harkányi-erdő, zárt homoki erdőben, tömeges”, Siklós: „Töröktemető erdőtömbjében, tölgyesben, tömeges”.
- 1757.00 *Ruscus hypoglossum* L. – **DZS/** Botykapeterd: „Sebes-erdő, a gerinc mentén és attól D-re szórványos”; **V/** Döbrököz–Kurd: „Döbröközi-erdő”, „Csalános” (szórványos).
- 1758.00 *Ruscus aculeatus* L. – **DMS/** Nemeske: „a Gyöngyös és a Keleti-Gyöngyös torkolatában lévő erdőben, erős állomány”, **V/** Kurd: „Csalános (igen nagy tömegben)”.
- 1768.00 *Leucojum aestivum* L. – **DMS/** Molvány: „a vasúti megálló melletti réteken, elterjedt”, Molvány-Kistamási-Nemeske: „a Gyöngyös és a Keleti-Gyöngyös környékén, mocsarakban, ligeterdőkben, réteken, tömeges”, Nemeske: „a vasútállomástól É-ra, a műút Ny-i oldalán található füzes mocsárban, kisebb populáció”, Szigetvár: „a Basaltól DK-re, az Almás-patak jobb partján elterülő ligeterdőben, tömeges”, „Hoboltól ÉK-re, az Almás-patak jobboldali töltésén kívüli mocsaras területen, foltokban”, Marócsa: „a település rétjein, mocsaras, lápos termőhelyein, elterjedt”, Okorág: „a település környéki réteken, mocsarakban, elterjedt”, Kacsóta: „a temetőtől Ny-ra, a Sándor-árok mentén elterülő magassásosban, tömeges”, Tésenfá-Drávacsehi: „a Nádas-tói-árok Fekete-víz feletti mocsaras részén, nyárasokban, égeresekben, kocsányos tölgyesekben, nádasokban, magassásosokban, tömeges”, Kovácsida: „Csimazi-

- erdő, az erdőben és szélén, az erdő és az 58-as műút közötti réteken, valamint a műút melletti erdőben, tömeges”, Drávacsepely-Drávaszerdahely: „a két település közti legelőkön, mocsaras termőhelyeken, ligeterdő foltokban, elterjedt”, Villány: „Magyarbólytól ÉK-re, a Karasica (Szívó-árok) jobb partján elterülő nyárasban, foltokban”, „Magyarbólytól DNy-ra, a Szívó-árok és a műút kereszteződésétől ÉNy-ra elterülő ligeterdőben, foltokban”; Kásád-Old: „Daróca-köz mocsaras termőhelyein, cserjésekben, árkok mentén, foltokban”; MTS/ Kölked: „Erdőfü, a Gerec-háttól ÉK-re, a határ mentén elterülő nyárasban, foltokban”.
- 1778.00 *Iris pumila* L. – **TH**/ Tolnanémedi–Pincehely: „Öreg-hegy melletti egykori földvár környékén, a Kapos völgye felé néző oldalakon, löszdombok leszakadásain, cserjésekben, gyepekben, tömeges”.
- 1779.00 *Iris arenaria* W. et K. – **I**/ Kunfehértó: „Figura-erdő környéki idős, erdei fenyővel felülültetett (?) borókás-nyárasban, kisebb telep”.
- 1781.00 *Iris variegata* L. – **TH**/ Tolnanémedi–Pincehely: „Öreg-hegy és környéke, kisebb telepek”.
- 1807.00 *Luzula multiflora* (Retz.) Lej. – **M**/ Komló: „Sikonda, erdőszélén, néhány csomó”.
- 1808.00 *Luzula pallescens* (Wahlenb.) Sw. – **LED**/ Litke: „Krétás-gödör”, Karancskeszi: „Köszegő, Kis-Hallgató”. E perjeszittyó faj LÁJER (2004) szerint hazánkban meglehetősen ritka. A begyűjtött egyedek határozását LÁJER Konrád is megerősítette.
- 1808.** *Luzula divulgata* Kirschner – **BH**/ Pilisjászfalu: „a település közepén, hárshegyi homokkő alapközeten kialakult mészkérülő (cseres-)tölgyesben (*Doronicum hungaricum*, *Veronica officinalis*, *Viscaria vulgaris*, *Lembotropis nigricans*, *Digitalis grandiflora*, stb.), állományalkotó”. A határozást LÁJER Konrád is megerősítette. A fajt más néven és korábban, a Budai-hegység más területeiről is gyűjtötték, revidálásukat LÁJER (2004) végezte el.
- 1811.00 *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce – **DMS**/ Tésenfa: „a Fekete-víz elágazásában, a bal parton lévő félüde kocsányos tölgyes erdő Ny-i szélén, 1 tő”, Beremend: „Gerendás, az elkerített telepített nyárasban, igen nagy tömegben”.
- 1812.00 *Cephalanthera longifolia* (Huds.) Fritsch – **DMS**/ Beremend: „Gerendás, az elkerített telepített nyárasban, szórványos”.
- 1814.00 *Epipactis atrorubens* (Hoffm.) Bess. – **KLH**/ Nagykőrös: „a Sós-tanyától DK-re, a megyeháron lévő útmenti feketefenyvesben, néhány tő”.
- 1817.20 *Epipactis leptochila* (Godfr.) Godfr. – **LED**/ Nógrádszakál: „Rárópuszta, szubmontán bükkösben a telkek felett, néhány tő”.
- 1817.** *Epipactis tallosii* Molnár et Robatsch – **V**/ Bikal: „a Hiljai-hegy (260,6 m) és a település közötti völgyben, nemes nyárasban, szórványos (százás nagyságrendben) [MOLNÁR V. A. és TÓTH I. Zs. határozása alapján]”; **DKS**/ Dalmand: „a településtől D-re, a Csáblény-árok menti nemesnyárasban, fehérfüzesben, szórványos (százás nagyságrendben)”.
- 1819.00 *Listera ovata* (L.) R. Br. – **DMS**/ Endrőc: „Köröcsönye-erdő ÉK-i felében, igen nagy számban (ezres nagyságrendben) [CSIKY J. és OLÁH E. adata]”. A környék erdeiben e faj nem számít ritkaságnak, de ilyen egyszámban sehol másutt nem találtam.
- 1820.00 *Neottia nidus-avis* (L.) Rich. – **I**/ Kunfehértó: „a Holdrutás-erdőben, szürkenyaras kocsányos tölgyesben, üde termőhelyen, néhány tő”. A Duna-Tisza közén meglehetősen ritka kosbor fajnak több, mint 35 éves adatát (VÁRVÖLGYI 1969) sikerült megerősíteni. Megjegyzésre érdemes, hogy a kunfehértói erdőtömbben igen nagy számban található olyan üde és félüde erdőkre jellemző fajok, amelyek hazánkban elsősorban középhegységi elterjedésűek és a Duna-Tisza közén ritkák vagy unikálisak.
- 1836.00 *Orchis morio* L. – **DMS**/ Gyöngyösmellék: „Győr-népe, homoki legelőn, kisebb populáció”, Drávacsehi: „a Fekete-víz bal partján, a Nádas-tói-árok torkolatánál lévő felhagyott homokbányában, néhány tő”; **LED**/ Ludányhalászi: „Cseplye-hegy”, Karancsberény: „Csevicekút”; **M**/ Mánfa (Budafa): „Sípálya”; **I**/ Kunfehértó: „homoki legelőn, néhány tő”.
- 1841.00 *Orchis militaris* L. – **DMS**/ Drávaszerdahely: „a település Ny-i (Drávacsepellyel közös) határán, a csatorna mentén, a műút kanyarja alatt fekvő tölgyelegyes erdőben (10 tő)”.
- 1842.00 *Orchis purpurea* Huds. – **DZS**/ Botykapeterd: „Sebes-erdő, D-i kitettségű molyhos tölgyesben, néhánytiz tő”; **TH**/ Tolnanémedi: „az Öreg-hegy melletti egykori földvár ÉNy-i lejtőin, felhagyott szőlő, gyümölcsös helyén kialakult töviskesben, igen erős populáció”; **KKS**/ Regöly: „Dádpusztától DK-re fekvő kisebb domboldalon, töviskesben, néhány tő (BABAI D.–CSIKY J. adata)”.
- 1845.00 *Orchis laxiflora* Lam. s. l. – **KLH**/ Szentkirály: „Balla-csatorna mentén, a Retkes iskola környékén, a töltés belső oldalán és a töltésen kívüli mocsárréteken, erős populációk”.
- 1860.00 *Holoschoenus romanus* subsp. *holoschoenus* (L.) Greuter – **DMS**/ Szörény–Kétújfalu: „a települések közötti üde réten, szórványos”.

- 1867.00 *Schoenoplectus supinus* (L.) Palla – **DMS**/ Márfa-Kovács-hida: „a Kis-megye-köz Ny-i, erdőszéli útja mentén, pocsolyákban”. A Dráva menti síkságon ritkának ismert, Belső-Somogyban elterjedt faj (MOLNÁR–PFEIFFER 1999).
- 1883.00 *Chlorocyperus longus* (L.) Palla – **DMS**/ Siklós: „Császár-homoktól D-re fekvő, feltöltődött, eltözegeedett egykori Dráva mederben”, Old: „Dános-csatorna mentén”. A siklói állomány termőhelyi viszonyairól az alábbi felvétel tájékoztat: *Caricetum acutiformis*, időpont: 2004.07.03., kvadrátméret: 4 m², tszf. magasság: 93 m, E1 borítás: 100%, E1a magasság: 180 cm, E1b magasság: 150 cm, E0 borítás: 0,1%, E0 magasság: 5 cm, növényzet teljes borítása: 100%, vízviszonyok: nedves talaj (tözege), skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Thelypteris palustris*: 5, *Carex acutiformis*: 3, *Stachys palustris*: 2, *Calystegia sepium*: 2, *Symphytum officinale*: 1, *Humulus lupulus*: 1, *Chlorocyperus longus*: +.
- 1885.00 *Dichostylis micheliana* (L.) Nees – **DMS**/ Tótszentgyörgy: „Geremalom, a horgászto felső csücskében, a kiszáradt meder iszapos alján, igen nagy tömegben”. A Dráva menti síkságra nézve új faj, amely Belső-Somogyban és a Dunamenti-síkságon is előfordul (MOLNÁR–PFEIFFER 1999).
- 1897.00 *Carex paniculata* Jusl. – **NYKS**/ Hács: „a Gárdonypusztától D-re fekvő halastavakat tápláló vízfolyások körül kialakult nádasban és magassásosban, szórványos”; **KKS**/ Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvölgyek alatt, a völgytalpknál elterülő mocsárterteken, szórványos”.
- 1904.00 *Carex brizoides* L. – **V**/ Mekenyes: „Fartal-domb alatti völgy Ny-i kitettségű oldalában, másodlagos gyepekben, néhány tő (CSIKY J.-TÓTH I. Zs. adata)”.
- 1931.00 *Carex humilis* Leyss. – **I**/ Kunfehértó: „Figura-erdő környéki idős, erdei fenyővel felülültetett (?) borókás-nyárasban (*Salix rosmarinifolia*, *Holoschoenus romanus*, *Seseli hippomarathrum*, *Chamaecytisus ratisbonensis*, *Molinia arundinacea*, *Scutellaria hastifolia*, valamint *Quercus cerris* és *Q. pubescens* fiatal példányainak társaságában), elterjedt”. Minden bizonnyal a jánoshalmi molyhos tölgyesekkel kapcsolatban lévő, középhegységi elemekben gazdagabb (FEKETE et al. 1999) termőhelyekről van szó.
- 1936.00 *Carex strigosa* Huds. – **V**/ Kurd: „Csurgói-vadászház környékén, szórványos”. Az új lelőhely a faj dél-dunántúli elterjedésének É-i határán található.
- 1947.00 *Carex pseudocyperus* L. – **DMS**/ Kémes: „a Cúnt és Kémes összekötő út felett, a Fekete-víz és a Pécsi-víz közötti mocsár magassásosában, állományalkotó”. A Dráva menti síkság É-i határán már igen ritka előfordulások egyikéről van szó.
- 1975.02 *Festuca pallens* subsp. *pannonica* (Wulf.) Soó – **VÉH**/ Csákberény: „a Rondi szőlők feletti dolomitsziklákon, bokorerdőben, néhány tő”. E vitatott taxonnak (faji rangon történő elkülönítését megkérdőjelezzük) újabb előfordulását az elmúlt időszakban nem sikerült kimutatni. Az IUCN vörös listás csenkeszünket mind a hazai, mind a külföldi botanikusok kupusztultnak vélik (FARKAS 1999).
- 1979.00 *Festuca dalmatica* (Hack.) K. Richt. – **M**/ Cserkút: „a település környékén, száraz gyepekben, vörös homokkővön és málladékán, itt-ott állományalkotó”. A növény a Mecsek és Villányi-hegység területén meszes alapközetekről volt ismert (FARKAS 1999). A cserkúti állományok savanyú alapközeten találhatóak.
- 2007.00 *Poa palustris* L. – **KKS**/ Ozora: „Csárda-dűlő, a Halastót tápláló K-i erecske mentén, szórványos”. Kelet-Külső-Somogy területén meglehetősen ritka.
- 2015.00 *Catabrosa aquatica* (L.) P.B. – **DMS**/ Merenye: „Meggyes, a település D-i végében, szivárgóvízes, mocsaras termőhelyen, állományalkotó”, Siklós-Egyházasharasz: „a Lanka-főcsatorna mentén, foltokban állományalkotó (itt-ott a töltés belső oldalán is!)”; **DKS**/ Regöly: „a selyem-völgyi halastavak alatti csatornában, állományalkotó”; **KKS**/ Ozora: „Csárda-dűlő, a Halastót tápláló K-i erecske mentén, szórványos”; **NYKS**/ Somogyvámos: „a település D-i végében, a Vámosi-patak mentén”; **TH**/ Miszla: „a Báni-patak mentén, patakparti nádasban, foltokban”; **V**/ Bikal: „a Hiljai-hegy (260,6 m) és a település közötti völgyben, forrásgyepben, állományalkotó”; **M**/ Pécs: „Patacs, a Szőlészeti Kutatóintézet szőlői alatt, a 6-os főút menti csatornában, állományalkotó”, Mánfa: „a Baranya-patak és mellékágaiban, állományalkotó”. Korábbi ismereteinkhez képest (HORVÁT 1942) a Dél-Dunántúlon elterjedtnek mondható, patakok, erceskék mentén (mederrendezések után is).
- 2024.00 *Melica picta* C. Koch – **DMS**/ Siklós: „Töröktemető, erdőszélen, kisebb foltokban”; **LED**/ Karancsberény: „Nagyarany-pusztától É-ra, a határ menti középídiős cseres-kocsánytalan tölgyesben, nagyobb foltokban, *Melica nutans*, *Carex montana* társaságában”. Mindkét tájegységre új faj.
- 2035.00 *Agropyron pectinatum* (M.B.) R. et Sch. – **KLH**/ Szentkirály: „a Fekete-halom, a Szél-halmi-dűlő környékén, földutak mentén, igen nagy tömegben”. A tájban a degradáltabb termőhelyeken is jól érzi magát.
- 2040.00 *Aegilops cylindrica* Host – **KLH**/ Szentkirály: „a Fekete-halom, a Szél-halmi-dűlő környékén aszfalt- és földutak mentén, igen nagy tömegben”.
- 2043.00 *Hordeum hystrix* Roth – **DMS**/ Siklósnagyfalu: „a település DK-i határában, a Tapolca-pataktól Ny-

- ra fekvő legelőn, tömeges”, Királyegyháza: „a település ÉNy-i határában, a Bükkösi-víz bal partján fekvő kiterjedt legelőkön, tömeges”. Ez utóbbi termőhelyét 2004-ben teljesen beszántották, a szikesedésre utaló fajok csak a csatornák mentén maradtak fenn, igen sérülékeny állományokban. A Dráva menti síkságra nézve új, szikesedést jelző faj.
- 2055.00 *Holcus mollis* L. – **M/** Cserkút: „a település K-i határában, tőzegmohás forrás gyepeiben, kisebb populáció”. A Mecsekben meglehetősen ritka (HORVÁT 1942).
- 2058.00 *Trisetum flavescens* (L.) P.B. – **DMS/** Siklósnagyfalu: „a település DK-i határában, a Tapolca-pataktól Ny-ra fekvő legelőn”, Királyegyháza: „a település ÉNy-i határában, a Bükkösi-víz bal partján fekvő kiterjedt legelőkön”, Dencsháza: „Iván-telek”, Endrőc: „a Dener-árok bal partján, a Körösönye-erdő ÉK-i szélén fekvő legelőn”, Marócsa: „a Gesnye erdő és a Denci-árok közti réteken, tömeges”, Molvány: „a vasúti megálló környéki réteken”, Tótszentgyörgy: „Geremalmi horgásztótól ÉK-re fekvő legelőn”, Merenye: „Meggyes, a falutól D-re fekvő réteken, tömeges”, **M/** Zók–Aranyosgadány: „Berki-rét”; Pécs: „a Lapis és a Meleg-mányi-völgy közti aszfaltút mentén, a Szelidgesztenyésnél, a Remete-réten és a Páloskolostor romjainál lévő réteken, bőven”, Orfű: „a település környéki üde gyepekben általánosan elterjedt, néhol tömeges”, Mánfa: „a település környéki üde gyepekben általánosan elterjedt, néhol tömeges”, Hosszúhetény–Püspökszentlászló: „a település környéki üde gyepekben általánosan elterjedt, néhol tömeges”; **TH/** Diósberény: „Bükkös-földek, legelőn”, „a Diósberényi-árok menti réteken”. A Dél-Dunántúl üde és félüde gyepeiben – a korábbi megítéléssel szemben (HORVÁT 1942) – elterjedtnek mondható. Az *Avenula pubescens*-szel közös termőhelyein általában együtt fordul elő a *Bromus commutatus* és a *Cynosurus cristatus*-szal.
- 2059.00 *Ventenata dubia* (Leers) Coss. – **M/** Cserkút: „Szőlő-hegy, a hétvégi telkek között kanyargó földút mentén, foltokban”. A Mecsekben ritka (HORVÁT 1942).
- 2061.00 *Avenula pubescens* (Huds.) Dum. – **DMS/** Merenye: „Meggyes, a falutól D-re fekvő réteken, tömeges”, Marócsa: „a Gesnye erdő és a Denci-árok közti réteken, tömeges”, Kákics-Marócsa: „a műút mentén, tömeges”; **M/** Orfű: „a település környéki üde réteken, szórványos”, Pécs: „a Páloskolostor romjainál, réteken, bőven”, Mánfa: „a település környéki üde réteken, általánosan elterjedt” Hosszúhetény–Püspökszentlászló: „a település környéki üde gyepekben, szórványos”, Hosszúhetény–Hársastelep: „felszáras réteken, utak mentén, tömeges”; **V/** Nagyhajmás: „a Méhész-patak menti réteken”; **DKS/** Regöly: „a selyem-völgyi patak és a Kapos menti réteken”; **TH/** Pincehely: „a Pincehelyt és Nagyszékelyt összekötő műút menti réteken”, „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvölgyek másodlagos löszgyepeiben, a völgytalpknál elterülő mocsárréteken, szórványos”.
- 2064.00 *Avenula praeusta* (Rchb.) Holub – **BH/** Pilisjászfalu: „a Kis-Somlyó lejtőin, száraz, felszáras gyepekben, ligetes tölgyesekben, állományalkotó”; **DKS/** Szakály: „Kapos Völgye Tsz Víztorlója (Pankai-ér mentén) és Ūrgevárpuszta közötti löszvölgyekben, másodlagos löszgyepeken, bőven”; **KKS/** Pincehely: „az Új-hegytől DK-re fekvő löszvölgyek másodlagos löszgyepeiben állományalkotó”. Termőhelyi adottságaira az alábbi felvétel utal: lelőhely: Pincehely, időpont: 2004.06.11., kvadrátméret: 16 m², kitettség: 45°, meredekség: 25°, tszf. magasság: 126 m, E1 borítás: 100%, E1a magasság: 100 cm, E1b magasság: 30 cm, E0 borítás: 0%, növényzet teljes borítása: 100%, skála: hagyományos Braun-Blanquet, *Avenula praeusta*: 4, *Filipendula vulgaris*: 3, *Centaurea sadleriana*: 2, *Chamaecytisus austriacus*: 2, *Euphorbia pannonica*: 2, *Festuca rupicola*: 2, *Galium verum*: 2, *Salvia pratensis*: 2, *Fragaria viridis*: 1, *Phleum phleoides*: 1, *Teucrium chamaedrys*: 1, *Arenaria serpyllifolia*: +, *Arrhenatherum elatior*: +, *Asperula cynanchica*: +, *Campanula glomerata*: +, *Cerastium semidecandrum*: +, *Dactylis glomerata*: +, *Koeleria cristata*: +, *Medicago falcata*: +, *Medicago lupulina*: +, *Plantago media*: +, *Poa pratensis*: +, *Salvia nemorosa*: +, *Stachys recta*: +, *Thlaspi perfoliatum*: +, *Thymus pannonicus*: +, *Veronica spicata*: +, *Vicia angustifolia*: +, *Viola ambigua*: +, *Arabis auricula*: r, *Hypericum perforatum*: r, *Viola kitaibeliana*: r.
- 2067.00 *Sieglingia decumbens* (L.) Bernh. – **DMS/** Endrőc: „Babica-dűlő, legelőn, szórványos”, **M/** Pécs: „Ifjúsági-tábor, fenyővel felültetett egykori legelőn, néhány tő”, „Régi-lőtér, felhagyott, cserjésedő, erdőszülő legelőn, foltokban”, Cserkút: „a település É-i végében, a kék háromszög túristaút mentén, gypalkotó”. A mecseki állományok társulásviszonyairól az alábbi felvételek tanúskodnak (4. és 5. táblázat). A helyi, másodlagosan (feltehetően erdőirtás és legeltetés hatására) kiterjedt *Genista pilosae* törpecserjések a rekettyés fenyérek (*Genistion pilosae*) közül leginkább az *Agrostio vinelais*–*Genistetum pilosae* Ambrozék et Chytrý 1990 társuláshoz hasonló, ám fragmentális jellegük miatt a tipikusan fajszegényebbek. Ezt a társulást Csehországból írták le (Cseh-középhegység), ezen kívül csak Ausztriából jelezték. Hazánkból ezidáig nem volt adata. A Chytrý et al. (1997) dolgozatában közölt fajlistához képest a mecseki állományokban és közvetlen környezetükben található lokális fajkészletből alig hiányzik néhány Csehországban meglévő növény. E fajok jelentős része (pl. *Avenochloa pratensis*, *Festuca firmula*,

- Avenella flexuosa*, *Festuca pallens*, *Carlina acaulis*, *Scleranthus perennis*, *Achillea setacea*, *Armeria elongata*, *Galium pusillum* agg., *Cerastium arvense*) az egész hegységből, sőt a Dél-Dunántúlról is hiányzik. Lokális helyettesítői a *Sieglingia decumbens*, *Aira caryophyllea*, *Festuca dalmatica*, *Carlina vulgaris*, *Scleranthus annuus*, *Galium divaricatum*, *Cerastium brachypetalum*. A *Sieglingia decumbens* nagy konstancia és borítási értéke alapján a mecseki állományok külön típus is képeznek. A helyi *Genista pilosae* törpecserjések társulástani helyzete azonban további vizsgálatokat igényel. Az állományok egy része a legeltetés felhagyás óta, igen lassan, de biztosan cserjésedik, erdősül, a szukcesszió a töviskesen keresztül a *Genista pilosae*-*Quercetum polycarpae* irányába tart.
- 2082.00 *Calamagrostis canescens* (Weber) Roth – **DMS/** Egyházasharaszt: „Császár-homoktól D-re, a településtől É-ra fekvő, feltöltődött, eltözegeedett egykori Dráva mederben, állományalkotó”. A Dráva menti síkság ÉK-i határán már ritka.
- 2086.00 *Phleum paniculatum* Huds. – **TH/** Miszla: „a Pincehelyt és Mislát összekötő földút mentén, mezsgyéken, szántókon, néhol igen nagy tömegben”; **DMS/** Siklós-Egyházasharaszt: „a Császár-homoktól D-re eső, mára feltöltődött Dráva-meder és a Lanka-főcsatorna által közrefogott homokháton, szántón és fiatal parlagon, igen nagy tömegben”, Villány: „a településtől D-re, Magyarbólytól Ny-ra, a Szívó-árok jobb oldalán, mezsgyéken, szántókon elterjedt”. A Dráva menti síkságra új.
- 2101.00 *Piptatherum virescens* (Trin.) Boiss. – **TH/** Tolnanémedi: „az Öreg-hegy és környékén, száraz és üde, elakácosodott erdőkben (*Arum orientale*, *Mercurialis ovata*, *M. perennis*, *Ribes uva-crispa* társaságában), tömeges”. Az egykori melegkedvelő tölgyesek és tatárjuharos lösztölgyesek maradványa.
- 2110.00 *Eragrostis megastachya* (Koeler) Link – **M/** Pécs: „Uránváros, Mecsekáruház, buszmegállóban, járdaperemeken”; **NYKS/** Hács-Gyugy: „Topolya, a Jamai-patak menti földúton, pocsolyák környékén”. Terjedése valószínűleg az utak szószásával hozható összefüggésbe.
- 2115.00 *Heleochoa alopecuroides* (Pill. et Mitterp.) Host – **DMS/** Tótszentgyörgy: „Geremalom, a horgászút felső csücskében, a kiszáradt meder iszapos alján, igen nagy tömegben”.
- 2117.00 *Tragus racemosus* (L.) All. – **M/** Pécs: „a főpályaudvar sínei mentén”, „a Székesegyház előtti vörös homokkő kőzet fűgáiban”, „Magyarürög, a Hídnál, a főút mentén”. A homokvidékekre jellemző faj minden valószínűség szerint homokszállítással (építkezések) és a vasúti közlekedésnek köszönhetően hurcolódhatott be a területre.
- 2118.00 *Leersia oryzoides* (L.) Sw. – **DMS/** Szigetvár–Szentegát: „az Almás-patak mentén a vízfolyás szegélyében, foltokban tömeges”, Magyarbóly–Illocska: „a Karasica mentén a vízfolyás szegélyében, foltokban tömeges”.
- 2119.00 *Cenchrus incertus* M. A. Curtis – **PH/** Pilisvörösvár: „a vasútállomáson, a sínek mentén, néhány tő”. A faj 2004 nyarán már el is tűnt az állomás területéről.
- 2119.99 *Panicum capillare* L. – **BH/** Solymár–Pilisszentiván: „a két települést összekötő műút padkáján”.
- 2134.00 *Acorus calamus* L. – **DMS/** Tésenfa-Drávacehi: „a Nádas-tói-árok torkolata felett lévő, kb. 2 km hosszan elterülő mocsaras területen, nyárasban, égeresben, nádasban és magassásosban, tömeges”.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném megköszönni mindazon hallgatók és kollégák segítségét, akik terepbejárásaim során elkísértek és a sokszor közösen gyűjtött előfordulási adataink közléséhez hozzájárultak, név szerint a következőknek: Babai Dániel, Baráth Kornél, Bodó János, Botta-Dukát Zoltán, Csikyné Radnai Éva, Kentzler Eszter, Kerchner András, dr. Kovács Éva, Lengyel Attila, Máté András, Oláh Emőke, Pál Róbert, Péntes Ágota, Tóth István Zsolt. A *Luzula*-fajok határozásának megerősítését Lájér Konrádnak köszönöm. Külön köszönet illeti Dakos József hőr. dandártábornok, határőrségi főtanácsos igazgató urat és kollégáit, akik lehetővé tették a veszélyesebb baranyai határszakaszok biztonságos megtekintését. Köszönöm továbbá az anyagi háttér és az intézményi feltételek biztosítását a Pécsi Egyetem TTK Biológiai Intézet Növényzeti Tanszékének, a PTE-TKI Adaptáció-biológiai Kutatócsoportjának és az NKFP 2002/0050-3B számú pályázat konzorciumi vezetőségének.

Summary

Data to the flora and vegetation of Hungary I.

J. CSIKY

The paper publishes new floristical and syntaxonomical data from several regions of Hungary. Some of them are new taxa for a region (e.g. *Dryopteris pseudo-mas*, *Elatine hungarica*, *Melica picta* in the Dráva Plain; *Luzula pallescens* in the Litke-Etes Hills), while others are recent evidences of old data (e.g. *Marsilea quadrifolia*, *Eranthis hyemalis* in the Dráva Plain; *Neottia nidus-avis* in the Illancs; *Montia fontana* in the

Mecsek Mts.).

Scrophularia scopolii was known as a vascular plant species of disturbed xero-mesophilous and mesophilous forests (KEVEY-KIRÁLY 2002) in Hungary. The new and earlier floristical data of *Scrophularia scopolii* on ruderal and segetal fields emphasize the half-light and disturbance tolerant character of this species (at least in the southern part of the Transdanubian Region).

The dry heath and scrub (*Genistion pilosae*) fragments of the southern slopes of Mecsek Mts. was identified as a type of *Agrostio vinelais-Genistetum pilosae* Ambrozek et Chytrý 1990, a new association for Hungary.

Irodalom

- BARTHA D. – KIRÁLY G. – MOLNÁR Zs. (2002): A Botanikus szakma nagy terve: Magyarország természetes növényzeti örökségének felmérése és összehasonlító értékelése. – In: SALAMON-ALBERT É. (ed.): Magyar botanikai kutatások az ezredfordulón, Tanulmányok Borhidi Attila 70. születésnapja tiszteletére. – PTE Növényzeti Tanszék, Pécs, pp. 309-342.
- CHYTRÝ, M. – MUCINA, L. – VICHEREK, J. – POKORNÝ-STRUDL, M. – STRUDL, M. – KOÓ, A. J. – MAGLOCKÝ, S. (1997): Die Pflanzengesellschaften der westpannonischen Zwergstrauchheiden und azidophilen Trockenrasen. – Dissertationes Botanicae (Berlin – Stuttgart) 277: 2-108.
- DOSTÁL, J.–ČERVENKA, M. (1992): Veľký kľúč na určovanie vyšších rastlín II. – Slovenské Pedagogické Nakladateľstvo, Bratislava
- FARKAS S. (szerk.) (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest.
- FEKETE G. – KUN A. – MOLNÁR Zs. (1999): Chorológiai grádiensek a Duna-Tisza közti erdei flórában. – *Kitaibelia* 4(2): 343-346.
- HORVÁT A. O. (1942): A Mecsekhegység és déli síkjának növényzete 2. A Mecsekhegység és környékének flórája. – *Ciszterci Rend*, Pécs
- HORVÁTH F. – DOBOLYI Z. K. – MORSCHHAUSER T. – LÓKÓS L. – KARAS L. – SZERDAHELYI T. (1995): FLÓRA adatbázis 1.2. – Vácrátót
- KEVEY B. (2001): Montán elemek a Baranyai-Dráva-sík erdeiben. – *Kitaibelia* 6(2): 299-321.
- KEVEY B. – HORVÁT A. O. (2000): Pótlások és kiegészítések „A Mecsek-hegység és déli síkjának növényzete” ismeretéhez. – *Folia Comloensis* 9: 5-70.
- KEVEY B.-KIRÁLY G. (2002): A *Scrophularia scopolii* Hoppe magyarországi elterjedése. – *Kitaibelia* 7(1): 147-156.
- KEVEY B. – OROSZNÉ K. Zs. – TÓTH I. – BORHIDI A. (1992): Adatok a Béda-Karapanca Tájvédelmi Körzet flórájához. – Dunántúli Dolgozatok (A) Természettudományi Sorozat 6: 13-25.
- KIRÁLY G. (2003): A magyarországi flóratérképezés módszertani alapjai. Útmutató és magyarázat a hálótérképezési adatlapok használatához. – *Flora Pannonica* 1(1): 3-20.
- LÁJER K. – BOTTA-DUKÁT Z. – SZMORAD F. – HORVÁTH F. és mtsai (2003): Módszertani útmutató a referencia cönológiai adatbázis felvételeinek összegyűjtéséhez, illetve elkészítéséhez. – Kézirat, 17 pp.
- PÁL R. (2002): Gyomflorisztikai ritkaságok a Mecseki flórajárás területéről. – *Kitaibelia* 7(1): 225-230.
- PÁL R. (2003): A „Mecsek és Tolna-Baranyai dombvidék” szántóinak és szőlőinek florisztikai értékei. III. Kárpát-medencei Biológiai Szimpózium 2003. október 28-30. Előadások összefoglalói. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, pp.: 333-338.
- PAPP-VÁRY Á. és mtsai (szerk., 1999): Magyarország Atlasza. – Cartographia Kft., Budapest
- MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. (1999): Adatok hazai Nanocyperion-fajok ismeretéhez II. Iszapnövényzet-kutatás az ár- és belvizek évében Magyarországon. – *Kitaibelia* 4(2): 391-421.
- MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. (2000): Adatok hazai Nanocyperion-fajok ismeretéhez III. Montia fontana subsp. minor (Gmelin 1805) Schübl. et Mart. 1834. – *Kitaibelia* 5(1): 37-46.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- VÁRVÖLGYI P. (1969): A Kunfehértói „városerdő” homoki őstölgyes szukcessziójának vizsgálata a növénytársulási – termőhelyi elemzés alapján. – Diplomaterv, Sopron

1. táblázat *Typhetum angustifoliae* (Soó 1927) Pignatti 1953. A felvételek Gordisa mellett, 2004. 07. 30-án, 5 × 2 m-es kvadrátokban, 95 méteres tengerszint feletti magasságban készültek.

	1	2	3	4	5	
E1 borítás (%)	90	95	90	85	90	
E0 borítás (%)	+	+	+	+	+	
Növényzet borítás (%)	90	95	90	85	90	
E1 magasság (cm)	250	250	250	250	250	
E0 magasság (cm)	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	
Tőzeg borítás (%)	10(100)	5(100)	10(100)	15(100)	10(100)	
						Fr
<i>Typha angustifolia</i>	4	5	5	5	5	5
<i>Urtica kioviensis</i>	2	2	2	2	2	5
<i>Lycopus europaeus</i>	r	+		+	+	4
<i>Salvinia natans</i>	+	1		+	+	4
<i>Rorippa amphibia</i>	2		+		1	3
<i>Polygonum mite</i>	r	r				2
<i>Riccia</i> sp.	r				+	2
<i>Sparganium erectum</i>				+	r	2
<i>Bidens tripartita</i>				r		1
<i>Glyceria maxima</i>	1					1
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>					+	1
<i>Lemna trisulca</i>					2	1
<i>Oenanthe aquatica</i>	r					1
<i>Salix cinerea</i>				+		1
<i>Solanum dulcamara</i>					r	1
<i>Spirodela polyrhiza</i>					+	1
<i>Startiotes alloides</i>					+	1
<i>Typha latifolia</i>	3					1

2. táblázat *Callitriche cophocarpa* uralta tocsogók. A felvételek Kisharsány határában, 2004. 07. 03-án, 94 méteres tengerszint feletti magasságban, 1 × 1 méteres kvadrátokban készültek.

	1	2	3	4	5
E1n borítás (%)	20	30	40	80	90
E1s borítás (%)	30	30	45	40	50
E1n magasság (cm)	vízszint	vízszint	vízszint	vízszint	vízszint
E1s magasság (cm)	0-10	0-5	0-10	0-5	0-5
Víz mélység (cm)	10-20	5-15	10-20	5-15	5-15
Növényzet összborítás (%)	45	45	55	90	95
Víz borítás (%)	55(100)	55(100)	45(100)	10(100)	5(100)
<i>Alisma lanceolatum</i>	2	2	1	3	3
<i>Polygonum hydropiper</i>	+	+		2	+
<i>Callitriche cophocarpa</i> (E1n)	2	2	3	4	5
<i>Callitriche cophocarpa</i> (E1s)	3	3	3	3	4
<i>Peplis portula</i> (E1n)	+	2	1	2	2
<i>Peplis portula</i> (E1s)			1	1	
<i>Ranunculus sceleratus</i>	r	1	1	1	2
<i>Lemna minor</i>			1		
<i>Lindernia dubia</i>		R		1	+
<i>Gnaphalium uliginosum</i>				r	r
<i>Glyceria fluitans</i>	+	+	+	1	2
<i>Bidens tripartita</i>					r
<i>Lythrum hyssopifolia</i>			r	r	r

3. táblázat *Montia fontana* subsp. uralta gyepek a Jakab-hegyen. Az 1-5. felvétel 2003. 05. 20-án, a 6. felvétel 2003. 05. 21-én készült.

	1	2	3	4	5	6	
Település	Pécs	Pécs	Pécs	Pécs	Cserkút	Cserkút	
Kvadrát méret (m ²)	4 × 0,5	2 × 1	2 × 1	2 × 1	2 × 1	2 × 1	
Kitettség (fok)	150	150	120	120	-	150	
Meredekség (fok)	10	5	5	5	-	5	
Tszf. magasság (m)	330	330	350	350	240	230	
E1 borítás (%)	60	60	65	85	65	80	
E1e magasság (cm)	30	30	50	50	40	60	
E1n magasság (cm)	-	-	30	30	20	30	
E0 borítás (%)	35	20	5	+	60	60	
E0 magasság (cm)	1	1	1	1	3	3	
Növényzet borítás (%)	80	75	70	85	90	95	
Víz borítás (%)	-	40	20	20	5	-	
E1							K
<i>Montia fontana</i>	4	4	4	4	4	3	V
<i>Agrostis canina</i>	2	2	3	3	1	1	V
<i>Juncus bufonius</i>	3	3	2	1	3	4	V
<i>Cerastium brachypetalum</i>	1	+		+	1	1	V
<i>Poa annua</i>	1	2	1	1	2		V

Folytatás a 3. táblázathoz

E1	1	2	3	4	5	6	K
<i>Viola arvensis</i>	2	r	+	+		1	V I
<i>Polygonum mite</i>	2		+	2		2	V I
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	+	+			+	+	V I
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	+	r	1			1	V I
<i>Veronica serpyllifolia</i>	+	+	2	2			V
<i>Juncus effusus</i>		+	1	1			III
<i>Trifolium micranthum</i>	r				r	+	III
<i>Moenchia mantica</i>					1	2	II
<i>Peplis portula</i>	+	+					II
<i>Lamium purpureum</i>			+	1			II
<i>Poa bulbosa</i>					2	2	II
<i>Hypochoeris radicata</i>					+	+	II
<i>Hypericum perforatum</i>	r						I
<i>Potentilla argentea</i>	r						I
<i>Vicia lathyroides</i>	r						I
<i>Lythrum hyssopifolia</i>		+					I
<i>Trifolium hybridum</i>		+					I
<i>Myosotis arvensis</i>		r					I
<i>Erophila verna</i>					1		I
<i>Bromus mollis</i>					+		I
<i>Carex hirta</i>						1	I
<i>Rumex acetosa</i>						1	I
<i>Rumex acetosella</i>						1	I
<i>Cruciata pedemontana</i>						1	I
<i>Aphanes arvensis</i>						3	I
<i>Vulpia myuros</i>						+	I
<i>Thymus glabrescens</i>						1	I
<i>Cyperus fuscus</i>						1	I
<i>Trifolium retusum</i>					+		I
Fajszám	15	14	10	10	13	20	

4. táblázat *Sieglingia decumbens* uralta gyepék. A felvételek Cserkút határában, 2004. 06. 07-én, 2 × 2 négyzetméteres kvadrátokban készültek.

	1	2	3	4	5	
Kitettség (fok)	-	-	-	210	195	
Meredekség (fok)	-	-	-	5	5	
Tszf. magasság (m)	280	280	280	287	290	
E1 borítás (%)	65	70	50	55	70	
E1 magasság (cm)	40	40	30	40	40	
E0 borítás (%)	40	25	40	35	30	
E0 magasság (cm)	2	2	2	2	2	
Növényzet borítás (%)	95	95	80	85	90	
Vízviszonyok	száraz	száraz	tocsogós	tocsogós	szivárgó	
E1						Fr
<i>Sieglingia decumbens</i>	3	4	3	3	3	5
<i>Agrostis canina</i>	3	+	2	2	2	5
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	1	2		1	+	4
<i>Aira caryophyllea</i>	2	+	+		1	4
<i>Genista pilosa</i>	2	2	+	+		4
<i>Rumex acetosella</i>	2	1	+	2		4
<i>Hipochoeris radicata</i>	r	+	+		+	4
<i>Vulpia myuros</i>	+	+			2	3
<i>Jasione montana</i>	1	+		1		3
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	+		r		2	3
<i>Hypericum perforatum</i>	+	r			r	3
<i>Hieracium umbellatum</i>	1	+	r			3
<i>Juncus bufonius</i>		+	+		2	3
<i>Juncus conglomeratus</i>			+	1	1	3
<i>Moenchia mantica</i>	+				r	2
<i>Hieracium pilosella</i>	2	+				2
<i>Luzula campestris</i>	+	+				2
<i>Viola arvensis</i>	+				+	2
<i>Ajuga genevensis</i>					+	1
<i>Centaurea micranthos</i>	1					1
<i>Fraxinus ornus</i> (juv.)				+		1
<i>Geranium columbinum</i>					r	1
<i>Hieracium bauhini</i>					+	1
<i>Montia fontana</i>					r	1
<i>Lythrum hyssopifolium</i>					+	1
<i>Plantago lanceolata</i>					2	1
<i>Sanguisorba minor</i>		+				1
<i>Scleranthus annuus</i>					+	1
<i>Solidago virgaurea</i>				2		1
<i>Sorbus domestica</i> (juv.)		1				1
Fajszám:	17	16	10	9	19	

5. táblázat *Genista pilosa* uralta rekettyés törpecserjés.. A felvételek Cserkút határában, 2004. 06. 07-én készültek.

	1	2	3	4	5	
Kvadrát méret (m ²)	4×4	4×4	4×4	8×2	4×4	
Kitettség (fok)	240	270	270	-	30	
Meredekség (fok)	10	10	15	-	0-5	
Tszf. magasság (m)	290	290	292	295	295	
E1 borítás (%)	60	50	80	90	65	
E1 magasság (cm)	40	50	40	30	30	
E0 borítás (%)	-	15	10	5	20	
E0 magasság (cm)	-	2	2	2	2	
Növényzet borítás (%)	60	65	90	95	80	
Avar borítás (%)	40	30	10	15	20	
E1						K
<i>Genista pilosa</i>	3	3	4	3	3	V
<i>Sieglingia decumbens</i>	2	2	1	4	2	V
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	2	2	2	2	+	V
<i>Rumex acetosella</i>	1	2	2	1	1	V
<i>Luzula campestris</i>	+		1	+	2	IV
<i>Viola arvensis</i>	+	r	r			III
<i>Rubus fruticosus</i> agg.	r		+		+	III
<i>Viscaria vulgaris</i>		1	1	1		III
<i>Crataegus monogyna</i> (juv.)		1		+		II
<i>Agrostis canina</i>			1		2	II
<i>Festuca rubra</i>	1					I
<i>Fraxinus ornus</i> (juv.)	r					I
<i>Aira caryophyllea</i>		+				I
<i>Verbascum phoeniceum</i>			+			I
<i>Arabidopsis thaliana</i>			+			I
<i>Cerastium brachypetalum</i>			+			I
<i>Hieracium pilosella</i>				2		I
<i>Hypericum perforatum</i>				r		I
<i>Hipochoeris radicata</i>				+		I
<i>Rosa canina</i> agg. (juv.)				+		I
Fajszám:	9	8	12	11	7	